

Ålands landskapsregering

registrator@regeringen.ax

Er referens

ÅLR 2020/619

Katarina Halme

Kontaktperson

Jonna Varsa, barnkonventionsansvarig

Ärende: **Remissbegäran för den allmänna delen av den nya läroplanen för grundskolan på Åland**

Rädda Barnen på Åland r.f. är en barnrättsorganisation med ett starkt barnskyddsfokus. Vi arbetar för att förbättra levnadsvillkoren för barn¹ på Åland och i världen med utgångspunkt i FNs konvention om barnets rättigheter², fortsättningsvis i detta remissvar omnämnt som barnkonventionen.

Rädda Barnen är politiskt och religiöst obundna och har barnkonventionen som grund i allt vårt arbete. Vårt uppdrag som barnrättsorganisation vid yttranden och i remissvar är att sätta fokus på barn och barns rättigheter.

Mariehamn 29 maj 2020

Lotta Angergård
Vik. verksamhetsledare

¹ Definitionen av barn enligt barnkonventionen är alla under 18 år.

² Den 25 mars 1991 antog det åländska parlamentet den finländska anslutningen till FN:s konvention om barnets rättigheter.

INLEDANDE KOMMENTARER

Rädda Barnen har invoverat både vuxna och barn i anslutning till detta remissvar. De vuxna har framförallt varit Rädda Barnens personal och styrelse och nedan tecknas bilden av inhämtande av barns perspektiv på grundskolan och läroplanen.

Rädda Barnen arrangerade ett öppet möte (ungdomskaffe) den 12 mars 2020 där specialsakkunnig Katarina Halme-Wiklund och ungdomar informerades och diskuterade utkastet till den nya läroplanen. Ungdomarna på mötet gav uttryck för en önskan om förändring av dagens grundskola med förbättrat möjlighet att få stöd och hjälp i skolan i tidigt skede när det behövs: *“Jag fick testmöjlighet och stöd för dyslexi bara då jag började gymnasiet”*. Ungdomarna lyfte vikten av att säkerställa att alla eleverna vet om rätten att lämna in klagomål till rektorn, kommunen eller landskapsregeringen om de känner sig orättvist behandlade eller om skolan inte följer lagen eller läroplanen. De vill att språkundervisning blir mer praktisk, inte bara grammatik och att bedömningen görs bredare för att provsituationer inte fungerar bäst för alla: *“Till exempel när jag inte kan visa på provet allt det jag har kunnat innan”*. Ungdomarna lyfte också fram vikten av stöd och hjälp för långtidssjuka elever, hemmasittare och elever med psykisk ohälsa. Slutligen efterfrågar de förbättrade antimobbningsåtgärder och jämställt bemötande när det gäller disciplinära åtgärder: *“Jag upplever att det var lättare för tjejer att göra fel men killar fick en hårdare bestraffning”*.

I Rädda Barnens remissvar har vi även tagit in skrivningar från den nordiska barnresolutionen³, som togs fram i nordiskt barnforum i Köpenhamn av tio åländska ungdomar tillsammans med ett sextotal ungdomar från de nordiska länderna och autonomierna. Många rekommendationer i barnresolutionen riktar till skolan och därför är det viktigt att ta ungas rekommendationer i beaktande i processen med att ta fram den nya läroplanen. Alla rekommendationerna från ungdomar gällande skola och läroplan finns som bilaga till föreningens remissvar.

Rädda Barnen är speciellt glad över att landskapsregeringen bad skolorna att vidarebefordra remissbegäran till elevråd samt i samarbete med Rädda Barnen stödde elevrådshandledares arbete med elevdelaktighet gällande remissvar genom att skapa material och ett inspelat webinarium för elevrådshandledare. Barn och unga är de verkliga experterna på hur det är att gå i skolan idag och för att fatta bättre beslut gällande grundskolan är det viktigt att barn och unga ska ha reella möjligheter till delaktighet i frågan. Detta kräver en aktiv handling och prioritering av beslutsfattare. Rädda Barnen vill tacka landskapsregeringen för ett bra samarbete med elevdelaktigheten och som förening kan vi erbjuda vårt stöd för att bistå beslutsfattare för att säkerställa att Barnkonventionens artikel 12 efterlevs också i framtiden i alla frågor som rör barn.

KOMMENTARER UTGÅENDE FRÅN LÄROPLANENS KAPITEL

2. Grundskolans uppdrag och värdegrund

I det första stycket står det att *“Alla som jobbar i skolan behöver reflektera över sin egen del som påverkare i skolan och ta till sig av den värdegrund som formuleras i läroplanen för Åland”*. Det är viktigt att alla vuxna som finns i skolmiljön, också de som inte är anställda direkt av skolan, involveras i denna process. Exempelvis vaktmästare och kökspersonal kommer också i kontakt med elever och kan spela en viktig roll som påverkare i skolan. Därför rekommenderar vi att det tydliggörs: *“Alla som*

³ https://www.ombudsman.ax/sites/default/files/attachments/article/s_final_childrens_resolution.pdf

jobbar i skolan, också de som inte har ett uppdrag att arbeta direkt med grupper av barn eller enskilda barn samt de som inte är anställda direkt av skolan, behöver...”

I den femte stycket står det att ”Skolans personal ska bemöta hennens olika religioner, åskådningar och traditioner samt hennens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation”, vilket Rädda Barnen välkomnar. Det är viktigt att skolans personal visar förståelse och bemöter vårdnadshavare med respekt eftersom situationen ser olika ut i olika familjer. Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har uttryckt en vardag som är tungt belastad och önskan att bli hörd⁴, likaså har vårdnadshavare som lever i ekonomisk utsatthet uttryckt en önskan om att skolan ska vara helt avgiftsfri⁵.

Rädda Barnen rekommenderar dock en skrivning om att samtidigt är det viktigt att komma ihåg att individer som arbetar med barn ”har en unik position när det gäller att ta reda på vilka som är eller kan bli offer för skadliga sedvänjor”⁶. Enligt barnkonventionen ska Åland vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa (artikel 24). Mot den här bakgrunden rekommenderar vi att det tilläggs: ”All personal inom skolan har en skyldighet att lämna in en barnskyddsanmälan om de i sin uppgift misstänker att ett barn inte får sina behov tillgodosedda eller far illa och barnets behov av hjälp kan behöva utredas.”

2.1. Jämlikhet, jämställdhet och demokrati

Rädda Barnen välkomnar med glädje de skrivningar som finns gällande barnkonventionen som juridisk grund för grundskolans verksamhet och läroplanens värdegrund. I det andra stycket står det att ”Enligt barnkonventionen är alla som arbetar med eller för barn skyldiga att följa avtalets grundläggande principer”. Rädda Barnen välkomnar att grundläggande principer lyfts fram i läroplanstexten men det måste tydliggöras att ”alla som arbetar med eller för barn är skyldiga att känna till och följa **alla** de rättigheter som erkänns i barnkonvention. Barnkonventionens grundläggande principer är...”. Mot den här bakgrunden måste det också finnas tillräckligt utbildningen för lärare om barnkonventionen och dess praktisk tillämpning i skolan. Det är också viktigt att säkerställa att alla elever i skolan känner till och får utbildning om barns rättigheter.

I det första stycket står det att: ”Läroplanen följer även FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning”, men vi saknar hänvisningar till funktionsrättskonventionen och

⁴ Ålands Ombudsmannamyndighet, ”DAGS ATT VAKNA KANSKE” (2019)

https://www.ombudsman.ax/sites/default/files/attachments/article/dags_att_vakna_aom_studie_2019_final.pdf

⁵ Enligt ÅSUB (2016:8) finns ca 1400 barn som lever i relativ fattigdom. Av dessa barn lever ca 290 barn i vad ÅSUB kallar ”förlängd ekonomisk utsatthet”, dvs har levt under den relativa fattigdomsgränsen i mer än två år.

⁶ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 18 (2014) Om staternas skyldigheter att avskaffa skadliga sedvänjor.

Enligt den allmänna kommentar definieras sedvänjor som skadliga om de uppfyller följande kriterier:

- a) De utgör ett förnekande av individens värdighet och/eller integritet och ett brott mot de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som finns inskrivna i de två konventionerna.
- b) De utgör diskriminering av kvinnor eller barn och är skadliga på så sätt att de resulterar i negativa konsekvenser för dem som individer eller grupper, inklusive skada och/eller våld i fysiskt, psykiskt, ekonomiskt eller socialt hänseende, samt begränsningar av deras möjlighet att delta fullt i samhället och nå sin fulla potential.
- c) De är traditionella sedvänjor, alternativt sedvänjor som återuppstått eller håller på att uppstå, och som förespråkas och/eller upprätthålls av sociala normer som bevarar manlig dominans och ojämlikhet för kvinnor och barn på grund av t.ex. kön, genus eller ålder, eller på andra samverkande faktorer.
- d) De påtvingas kvinnor och barn av familjemedlemmar, av medlemmar i samhällsgruppen, eller av samhället i stort, oavsett om offret ger, eller har möjlighet att ge, sitt fulla, fria och informerade samtycke

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ar31-och-ak18-svensk-overs---slutlig.pdf>

barnkonventionen och dess artiklar i texten. Det finns inte en enda källhänvisning till funktionsrättskonventionen i utkastet. Vi rekommenderar också att ta bort ordet "även", eftersom Åland har ratificerat funktionsrättskonventionen år 2016 har en tydlig skyldighet att följa konventionen.

Rädda Barnen välkomnar skrivningar om ett normkritiskt förhållningssätt i det tredje stycket men anser att skrivningarna kunde tydliggöras och konkretiseras. Vi föreslår att stycket börjas med meningar om grundskolans uppdrag att förebygga ojämlikhet och varje elevs rätt till utbildning utan genusbundna rollmodeller, och rekommenderar att det skrivs tydligt att skolan måste aktivt bekämpa stereotypa könsroller. Då ska det tydliggöras att: "Det betyder att all skolpersonal har en skyldighet att arbeta utifrån normkritiskt förhållningssätt som innebär att vara medveten om, synliggöra och sträva efter att förändra normer..." Vad det innebär att jobba normutmanande i skolan kan konkretiseras till exempel genom att lyfta fram skillnader mellan toleranspedagogik och normkritisk pedagogik⁷. Rädda Barnen vill också påminna att byggandet av en normutmanande verksamhet krävs aktivt arbete med jämställdhet- och jämlikhetsplaner där alla inom skolverksamheten involveras.

I det fjärde stycket det står att "Ingen ska utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsvariation", men i LL om barnomsorg och grundskola del 1 § 5 nämns också "annat skäl" och Rädda Barnen rekommenderar att det lyfts fram också i läroplanen och olika exempel på annat skäl nämns. Läroplanens värdegrund grundar sig på barnkonventionen och enligt barnkonventionen får inget barn diskrimineras, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt. Barnet ska också skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro. Enligt Finlands grundlag får ingen diskrimineras på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

I de senaste rekommendationerna till Finland uttryckte Barnrättskommittén sin oro över de svårigheter som barn i sårbara situationer påträffar i utbildningssystemet, bland annat den höga frekvensen av skolkning, dåliga resultat, ett högt antal barn i specialundervisningsklasser och den höga frekvensen avhopp. Kommittén rekommenderar att Finland a) ökar lärarnas kunskaper om olika kulturer och om svårigheter som barnen möter och b) inkluderar minoriteternas rättigheter i utbildningen för lärare och i skolornas läroplaner.⁸ I Ålands landskapsregeringens rapport till barnrättskommittén (som en del av Finska statens rapport) skrev Åland att "Punkt a och b tas i beaktande vid landskapsregeringens revidering av läroplan."⁹ Rädda Barnen vill se tydligare skrivningar i läroplanen om detta.

2.2. Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

För att alla elevers rätt till god utbildning förverkligas kan Rädda Barnen inte nog betona vikten av att undervisningen och skolmiljön ska utgå från varje elevs individuella villkor. Utbildningen ska

⁷ Se t.ex. Öppna Skolan!, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019)

https://www.muuf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/oppna-skolan-2019.pdf

⁸ Sida 12, <https://um.fi/documents/35732/0/CRC+C+FIN4+CO+svenska.pdf/7312d55e-0180-acf4-c4b0-88674fd38c76?t=1553604467815>

⁹ Sida 15, <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/protocol/nr19-2017-enskild-s2.pdf>

utvecklas så att den passar varje enskild elev och varje enskild elevs behov, oavsett om det gäller extra stöd i klassrummet eller distansundervisning. Det betyder att det måste finnas specialarrangemang, extra stöd, anpassningar och hjälpmedel enligt elevens individuella behov för att alla elever ska kunna delta och ta del av undervisningen på lika villkor. Samarbete och en aktiv och fungerande dialog med vårdnadshavare är också centrala för att lyckas med detta.

I det andra stycket står det att: "Att marginaliseras från lärandet innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling". Vi rekommenderar att det tilläggs att "En sådan marginalisering bryter mot funktionsrättskonventionens krav om utbildningssystem som är inkluderande på alla nivåer och rätten till utbildning utan diskriminering och på lika villkor (artikel 24)."

2.3. Åland och omvärlden

Rädda Barnen välkomnar principer som lyfts fram men saknar en källhänvisning till barnkonventionens artikel 29¹⁰.

2.4. Hållbar utveckling

Rädda Barnen föreslår att de första och andra meningarna i det fjärde stycket "Grundskolan ska i all sin verksamhet och i samarbete med hemmen fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom val och sitt handlande i vardagen visar lärare och övrig personal på skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön" tydliggörs eftersom begreppet hållbarhet är mycket bredare än enbart den ekologiska dimensionen. Rädda Barnen föreslår att det istället skrivs: "Grundskolan ska i all sin verksamhet och i samarbete med hemmen fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil, utifrån ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Genom val och sitt handlande i vardagen visar lärare och övrig personal på skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljö och klimat, sig själv och andra människor samt samhället och världen i stort."

3. Läroplikt

3.1 Läroplikt och rätt till skolgång

I det första stycket står det att "Om en elev har oroväckande hög frånvaro är det skolans skyldighet att reda ut vilka orsaker som ligger bakom frånvaron och erbjuda hemmet stöd och hjälp för att eleven ska kunna återvända till skolan." Det är viktigt att varje elev får stöd och hjälp vid oroväckande hög frånvaro, men detta måste göras mångprofessionellt i samarbete med andra

¹⁰ Barnkonventionen, artikel 29.1:

Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning ska syfta till att:

- (a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga,
- (b) utveckla respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt för principerna i Förenta nationernas stadga
- (c) utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egna kulturella identitet, språk och värden, för bosättningslandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen,
- (d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämställdhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör ett urfolk,
- (e) utveckla respekt för naturmiljön.

instanser, till exempel barnskyddet. Om orsaken till den höga frånvaron är exempelvis problem i familjen behöver familjen stöd också utifrån skolan.

3.2. Läroplikt som fullgörs hemma

Rädda Barnen anser att det är viktigt att säkerställa att läroplikten fullföljs och fungerar som den ska också om eleven inte går i skolan utan lär sig hemifrån. Rädda Barnen välkomnar skrivningen i LL om barnomsorg och grundskola del III 6 kap 29 § att kommunen kan fatta ett beslut om att avbryta hemundervisningen om barnets utveckling och lärande under ett läsår uppvisar allvarliga brister och kommunen anser att barnets läroplikt inte fullgörs genom hemundervisningen och att vårdnadshavaren inte uppfyller sin skyldighet att ansvara för att barnet fullgör sin läroplikt. Hemundervisning måste övervakas tydligt och Rädda Barnen rekommenderar att särskild fokus läggs på barns rätt att bli hörd vid tillsynen¹¹ och att grundläggande krav för genomförandet av barns rätt att bli hörs uppfylls noggrant¹². Barnets bästa måste alltid prioriteras, också i frågan om hemundervisningen.

Rädda Barnen vill också se tydligare skrivningar om hur det säkerställs att till exempel barnkonventionen och alla läroplanens nyckelkompetenser ingår i hemundervisningen. I det andra stycket står det att "Till anmälan ska en uppdaterad plan bifogas där det framkommer hur vårdnadshavaren planerar att undervisningen ska ordnas så att hela läroplikten fullgörs i enlighet med målen i läroplanen." Rädda Barnen rekommenderar att det tilläggs att "Planen och redogörelsen måste innehålla en tydlig beskrivning om hur vårdnadshavaren säkerställer att hemundervisningen grundar sig på barnkonventionen, förbereder barnet för livet, utvecklar respekt för mänskliga rättigheter och fostrar i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken¹³ och ger barnet en möjlighet att utveckla alla läroplanens nyckelkompetenser."

I det tredje stycket står det att: "Eleven har rätt till samma elevhälsotjänster som en elev som fullgör sin läroplikt i skolan, alltså tjänster såsom psykolog och kuratorstjänster och skolhälsovård." Rädda Barnen rekommenderar att det tydliggörs i texten att det ska finnas rutiner för att säkerställa detta och att kommunen/skolan ska kontakta och följa upp hemundervisade barn regelbundet för att säkerställa att de har samma information och tillgång till elevhälsotjänster som andra elever.

4. Verksamheten i grundskolan

I det första stycket står det att "för att garantera att alla läropliktiga elever ska få en likvärdig allmänbildande grund". Rädda Barnen rekommenderar att det skrivs istället att: "för att garantera att alla läropliktiga elever ska ges förutsättningar att få en likvärdig allmänbildande grund". Med detta vill vi tydliggöra att individen alltid ska vara utgångspunkten och att varje elev ska ges sina egna förutsättningar. De elever som behöver individuellt anpassade hjälpmedel ska ha rätt till det för att denna skrivning ska uppfyllas i undervisningen.

¹¹ LL om barnomsorg och grundskola del III 6 kap 29 §: *Tillsynen tar fasta på barnets framsteg genom **diskussioner med barnet**, skriftliga och muntliga prov, praktiska prov, studier och portfolier som beskriver studieresultaten.*

¹² *Alla processer i vilka ett eller flera barn hörs och deltar ska vara transparenta och informativa, frivilliga, respektfulla, relevanta, barnanpassade, inkluderande, understödda av utbildning, säkra och riskmedvetna och präglade av ansvarsskyldighet.*

Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12: Barnets rätt att bli hörd (2009)

https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/ak12_2019.pdf

¹³ Artikel 29.1. i barnkonventionen

I det tredje stycket hänvisas till LL om barnomsorg och grundskola del 1 § 5 men texten är från Finlands grundlag kap 2 § 6. För att texten är direkt från grundlagen finns också ordet handikapp med i texten, men vi rekommenderar att ordet bytas ut till funktionsnedsättning. Begreppet handikapp bör inte längre användas i officiella dokument. Det är inte modernt och används varken i nyare lagstiftning eller i funktionsrättskonventionen. I det tredje stycket hänvisas det också till jämställdhetslagen. Rädda Barnen saknar en hänvisning till barnkonventionens artikel 2 och funktionsrättskonventionen gällande jämlikhet.

Det finns inskrivet i LL och läroplanen att skolan ska vara avgiftsfri. Rädda Barnen förespråkar tydligare skrivningar gällande en avgiftsfri skola i enlighet med Barnkonventionen. Kraven, på att vissa saker ska tas med till skolan och att pengar ska samlas in, bidrar till utanförskap hos barn vars föräldrar inte har möjlighet att skicka med dem saker eller pengar till skolan. I LL om barnomsorg och grundskola del 3 kap 12 § 62 står det att "Avgifter får inte tas för verksamhet utanför skolan som sker i enlighet med läroplanen" men vi föreslår att det skrivs i läroplanen att "Ingen insamling av pengar från eleverna eller deras vårdnadshavare ska ske genom skolan".

4.1 Skolornas arbetsplaner och verksamhetsberättelse

Vi anser att elevrådet ska få ta del av både arbetsplan och verksamhetsberättelse före de godkänns. Det ska också tydliggöras att eleverna ska få vara delaktiga i uppgörandet av, och uppdateringar av, Handlingsplan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder, Antimobbningsplan, Jämställdhetsplan, ANDTS-plan och elevhälsoplan. Alla dokument måste vara skrivna så att eleverna lätt förstår innehållet. Vi rekommenderar också att det tydliggörs att för att säkerställa en verklig och meningsfull delaktighet för eleverna i processen ska det finnas tillräckliga resurser, tid och vuxna som stöder arbetet. Alla processer i vilka ett eller flera barn hörs och deltar ska vara transparenta och informativa, frivilliga, respektfulla, relevanta, barnanpassade, inkluderande, understödda av utbildning, säkra och riskmedvetna och präglade av ansvarsskyldighet¹⁴.

I texten om arbetsplanens innehåll saknas en skrivning om att främjande av elevers delaktighet och elevrådets verksamhet samt elevhälsoplan ska vara en del i arbetsplanen. I LL om barnomsorg och grundskola del 3 kap 10 § 56 om *Elevens rätt till delaktighet* står det att "Verksamheten ska planeras som en del av arbetsplanen eller i samband med denna. I planeringen av verksamheten ska delaktighet beaktas i arbetsplanen eller i samband med denna." När det gäller elevrådets verksamhet bör det uppmanas att tydliggöra elevrådets mandat i form av stadgar eller annat dokument som tydliggör vad elevrådet har för mandat i form av makt att påverka/besluta om, eventuell egen budget, handledande lärares resurs och annat som påverkar arbetet. När det gäller alla elevers rätt att få information och uttrycka sina åsikter vid alla frågor som direkt berör elevens vardag och att ha tillfälle att under skoltid behandla frågor av gemensamt intresse (så som det står i LL om barnomsorg och grundskola del 3 kap 10 § 56) bör det finnas en tydligt plan med olika metoder för att säkerställa alla elevers verklig möjlighet till delaktighet.

Vi förutsätter att antimobbningsplanen gäller både skolpersonal och elever. I planen måste finnas en tydlighet gällande hanteringen av fall när skolpersonal kränker elever och vilka sanktionsmöjligheter som finns. Vi förutsätter också att planen följs upp och att skolan säkerställer att alla barn och vuxna i skolan känner till antimobbningsplanen. I sin plan ska skolan också inkludera strategier för att förebygga mobbing under raster, till exempel ska finnas möjlighet till ledda raster för alla för att

¹⁴ Barnrättskommittéens allmänna kommentar nr 12: Barnets rätt att bli hörd (2009)

https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/ak12_2019.pdf

minska utsatthet och mobbning. Det är skolans ansvar att se till att rasterna också är en trygg miljö för alla barn.

Läroplanen måste förstås stå samklang med den nya diskrimineringslagen på Åland där t.ex. en skyldighet att utarbeta likabehandlingsplaner införs för utbildningsanordnade och skolor.

4.2. Elevens lärande

Rädda Barnen rekommenderar att i kapitlet om elevens lärande tilläggs en skrivning från FN:s barnrättskommitté: "Övergripande syftet med utbildning är att maximera barnets förmåga och möjlighet att delta fullt ut och på ett ansvarsfullt sätt i ett fritt samhälle. Det bör betonas att den typ av undervisning som främst är inriktad på kunskapsackumulering, som tvingar fram konkurrens och som leder till en orimlig arbetsbörda för barn allvarligt kan hämma barnets möjligheter att på ett harmoniskt sätt fullt ut utveckla sina förmågor och färdigheter. Utbildning ska vara barnanpassad inspirerande och motiverande för det enskilda barnet."¹⁵

4.3. Lärarens lärande

För att fylla de krav som ställs i läroplanen måste skolpersonalen få kontinuerlig utbildning och fortbildning om t.ex. barnkonventionen och dess principer, normkritisk pedagogik och genomförandet av elevers delaktighet. Det är nödvändigt att lärare, utbildningsadministratörer och andra som arbetar med utbildning av barn får utbildning och fortbildning som främjar de principer som anges i artikel 29.1 i barnkonventionen¹⁶.

4.4.1. Elevmedverkan

Rädda Barnen välkomnar de förtydligande som finns kring alla elevers rätt till delaktighet och elevrådets arbete. I det andra stycket beskrivs elevrådets arbete: "Arbetet i elevrådet ska vara en övning i demokratiskt beslutsfattande och ansvarstagande". För att ytterligare stärka arbetet föreslår vi att begreppet "övning" byts ut och istället skrivs: "Arbetet i elevrådet ska även ge praktisk erfarenhet i demokratiskt beslutsfattande och ansvarstagande". Elevrådet för årskurserna 1-6 ska också uppmuntras som en viktig del av elevers rätt till delaktighet i lågstadiet. Det är viktigt att säkerställa en verklig och meningsfull delaktighet för elevråd genom att säkerställa tillräckliga resurser, tid och utbildade vuxna som stöder arbetet. Alla processer i vilka ett eller flera barn hörs och deltar ska vara transparenta och informativa, frivilliga, respektfulla, relevanta, barnanpassade, inkluderande, understödda av utbildning, säkra och riskmedvetna och präglade av ansvarsskyldighet¹⁷.

Rädda Barnen rekommenderar att det tydliggörs i läroplanen att det måste finnas tydliga strategier och metoder för att främja elevers delaktighet i varje skola, också utöver elevrådet, t.ex. genom olika arbetsgrupper, enkäter och andra metoder som elever i skolan vill använda. T.ex. Finlands biträdande Justitieombudsman har konstaterat att barnens delaktighet tryggas inte alltid på det sätt som

¹⁵ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 1: Utbildnings mål (2001)
<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ak-01-utbildnings-mal.pdf>

¹⁶ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 1: Utbildnings mål (2001), punkt 18:
<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/allmanna-kommentarer/ak-01-utbildnings-mal.pdf>

¹⁷ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12: Barnets rätt att bli hörd (2009)
https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/ak12_2019.pdf

Barnkonventionen förutsätter ifall barnen endast hörs via elevkårer eller motsvarande, förfaranden för att höra barnen ska vara öppna för alla barn¹⁸.

I det tredje stycket står det att " alla elever på skolan ska känna sig välkomna att komma med ärenden och frågor till elevrådet" och detta förutsätter att det finns tydliga metoder och processer för att säkerställa detta.

Den nordiska barnresolutionen: *"Elevråd ska vara obligatoriska i alla offentliga skolor. Tillräckligt med tid och ekonomiska resurser ska frigöras för att möjliggöra för lärare att stödja oss och ge oss råd angående hur man organiserar och genomför elevråd. Före varje möte bör ett förfarande fastställas så att lärare och elever kan diskutera mötespunkterna för nästa rådsmöte tillsammans med alla barn och på så sätt säkerställa att alla barns åsikter och bidrag kommer med."*

4.4.4 Samarbete med aktörer i samhället

Rädda Barnen välkomnar samarbete med skola och olika aktörer i samhället. Vår förhoppning är att elever får träffa representanter från samhället och att läroplanen nämns också samarbete med politiker och beslutsfattare, nämnd med ansvar för utbildning, barnombudsman, föreningar och instanser som passar för den specifika undervisningen.

Den nordiska barnresolutionen: *"Politiker besöker våra skolor och föreningar där barnen tillbringar sin tid. När de är på besök kan de fråga barnen vad de tycker om och behöver. Om politikerna inte kan besöka våra skolor kan de skicka frågeformulär till oss och fråga om våra synpunkter på det sättet istället."*

5. Elevhälsa

Rädda Barnen uppskattar att fokus ligger på förebyggande arbete när det gäller elevernas hälsa och välmående och välkomnar begreppet elevhälsa.

I det tredje stycket står det att "Eleven och vårdnadshavare ska årligen informeras om elevhälsan som finns att tillgå och anvisas att söka de elevhälsotjänster som de behöver. Eleven och vårdnadshavare ska få vara delaktiga i elevhälsans arbete, genom att känna till hur elevhälsan jobbar så sänks tröskeln för att ta kontakt då det uppstår behov för det." Rädda Barnen rekommenderar att det tilläggs *"inklusive hemundervisade elever och deras vårdnadshavare"* i båda meningar.

5.2. Tillgänglig elevhälsa för alla

I det första stycket står det att "Elevhälsa innefattar den förebyggande verksamhetskultur som finns på skolan och de åtgärder som främjar elevens lärande, välbefinnande, hälsa, sociala ansvarstagande, samarbete och delaktighet samt en trygg och tillgänglig lärmiljö." Rädda Barnen rekommenderar att de åtgärder som stärker elevens "rätt till kroppslig integritet" tilläggs på listan. Det är viktigt att tydliggöra skolornas arbete med att stärka rätten till kroppslig integritet.

Rädda Barnen vill se tydligare skrivningar om elevhälsas åtgärder gällande psykisk hälsa bland elever. Skolpersonal och elever ska ha möjligheten att till exempel delta i utbildning i psykisk första hjälp och

¹⁸ <https://www.oikeusasiamies.fi/sv/-/lapsen-kuuleminen-koulun-loma-ajoista>

få mer kompetens att bemöta barn som behöver stöd vid psykisk hälsa. Det är viktigt att förebygga situationer där unga inte frågar efter hjälp för att de inte tror att vuxna förstår.

Den Nordiska Barnresolutionen: *"Det behövs också mer kunskap om psykisk ohälsa så att man kan förebygga stigma i samhället. Kännedom om psykisk hälsa borde vara del av nationell läroplan och det bör bli mer normalt /accepterat och lättare för barn att få hjälp att hantera psykisk ohälsa."*

I det andra stycket står det att "Inom elevhälsan ingår att skydda eleven mot våld, mobbning och trakasserier". Barnrättskommittén är oroad över mobbning i Finland, inbegripet på internet och genom mobiltelefoner¹⁹ och Rädda Barnen vill att här tilläggs "också i den digitala miljön". Vi rekommenderar också att det skrivs tydligt att "Elevhälsans uppdrag innefattar stöd både i situationer som uppkommit i skolan så väl som utanför skolan men som påverkar barnets mående."

Tillgänglig elevhälsa för alla måste också ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv. I de senaste rekommendationerna till Finland var barnrättskommittén oroad över rapporter om utbrett sexuellt och könsbaserat ofredande av flickor²⁰ och därför rekommenderar vi att det tydliggörs att "inom elevhälsan ingår att skydda eleven mot sexuella och könsbaserade trakasserier och våld. Både elever och skolpersonal behöver utbildas i att känna igen alla olika typer av våld och övergrepp, även digitalt våld, för att säkerställa att alla vet vad ett övergrepp är och därmed minska risken att unga begår sexualbrott eller blir utsatta för det."

Vi rekommenderar att det tydliggörs i texten att även det barn som mobbar eller trakasserar ska få stöd. Rädda Barnens verksamhet Barnens Internet jobbar hårt för att belysa att även det barn som "gör fel" har rätt till hjälp eftersom dessa barn ofta har egna svårigheter samtidigt som det förebygger framtida svårigheter. Det är vanligt att belysa offret men missa den som utsätter.

Rädda Barnen vill också påminna om vikten av jämställdhetsperspektiv inom elevhälsa och att personalen får utbildning i jämställdhets- och jämlikhetsfrågor. Tillgång till stöd får inte bero på kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Skolorna måste till exempel bli bättre att också uppmärksamma flickors behov och fånga upp deras problem tidigare. Många av dem som arbetar med ungdomar inom till exempel utbildning och vård saknar kunskap om hur de i sin yrkesroll kan stöda HBTIQ-ungdomar eller bidra till att verka för ett tryggare klimat²¹ och därför är det viktigt att det finns mer utbildning om de här frågorna.

Elevhälsan behöver särskilt uppmärksamma barn som har överrisker för olika typer av utsatthet nu och i vuxenlivet²². Barn som växer upp med förälder med psykisk ohälsa eller missbruk samt barn som är placerade utom hemmet tillhör sådana grupper av barn. Placerade barn (barn som av barnskyddet placerats att bo utanför sitt hem) upplever enligt THL (Institutet för hälsa och välfärd) undersökning Hälsa i skolan 2017²³ oftare än barn som bor tillsammans med sina föräldrar att deras hälsotillstånd är medelmåttligt eller dåligt samt att de har problem som har att göra med psykisk hälsa eller har ångestproblematik. De placerade barnen är också oftare utsatta för mobbning i skolan, hot om fysiskt våld och sexuella trakasserier. I undersökningen framkommer också att skolstress och skoltrötthet är vanligare bland de placerade barnen än hos hemmaboende barn i samma ålder.

¹⁹ FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Finland, 2011.

<https://um.fi/documents/35732/0/CRC+C+FIN4+CO+svenska.pdf/7312d55e-0180-acf4-c4b0-88674fd38c76?t=1553604467815>

²⁰ <https://um.fi/documents/35732/0/CRC+C+FIN4+CO+svenska.pdf/7312d55e-0180-acf4-c4b0-88674fd38c76?t=1553604467815>

²¹ T.ex. Katarina Alanko, 2013: Hur mår HBTIQ-unga i Finland

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hbtiq_unga.pdf

²² Se t.ex. NKA Barn som anhöriga 2014:4. Att växa upp med föräldrar som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom – hur ser livet ut i ung vuxen ålder?

²³ http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135232/URN_ISBN_978-952-302-903-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5.3. Elevhälsogrupp

I det andra stycket står det att "Elevhälsogruppen ska systematiskt främja och följa upp välbefinnandet i skolgemenskapen". Barnrättskommittén rekommenderar att fästa större uppmärksamhet vid barns välbefinnande i skolor, inbegripet deras rätt att få sina åsikter beaktade och genomför forskning om orsakerna till barns missnöje i skolorna. De är oroliga över att ett stort antal barn inte är nöjda med sina skolor, trots barnens utmärkta akademiska prestationer i Finland.²⁴ Rädda Barnen rekommenderar att det skrivs att: "Elevhälsogruppen ska regelbundet genomföra forskning om elevernas upplevelser och hur nöjda eller missnöjda de är med sin skola och varför".

6. Stöd för lärande och skolgång

6.1. Principerna för stöd

Rädda Barnen välkomnar skrivningen i det första stycket: "Eleven ska få tillräckligt stöd när behovet uppstår och det är därför viktigt att redan i ett tidigt skede identifiera svårigheter och andra faktorer". Enligt deltagarna i Rädda Barnens ungdomskaffe om läroplanen upplevs det att vara svårt att få tillräckligt stöd tidigt. Det är viktigt att det finns extrahjälp redan på lågstadiet, t.ex info om dyslexi och testmöjlighet. Också föräldrarna borde få mer info detta.

I det andra stycket står de att "Skolan ska, med tanke på fortsatta studier och arbetsliv, ägna särskild uppmärksamhet åt sina elever i behov av särskilt stöd." Rädda Barnen vill här lyfta vikten av rutiner och arbetsmetoder för att uppmärksamma barn som är placerade i familjehem, deras särskilda situation och individuella behov.

En studie om arbetsmodellen Skolfam²⁵ publicerats i Children and Youth Services Review visar att barn som är familjehemsplacerade får lägre skolresultat i jämförelse med andra barn i Sverige²⁶. Studien har sammanställt utvärderingar av 856 familjehemsplacerade barn i skolåldern i 22 kommuner, som visar att de får lägre resultat i bl.a. läskunnighet och matematik samt oftare har beteendeproblem. I genomsnitt fick pojkarna lägre resultat än flickorna, med undantag i matematik.

Förklaringar kan vara att familjehemsplacerade barn i högre grad har blivit utsatta för våld och stress tidigt i livet. Studien påpekar vikten av att skolan gör individuella bedömningar av barn som vårdas utanför hemmet, för att kunna ge dem rätt förutsättningar för att lyckas i skolan. Att lyckas i skolan är den särklass viktigaste skyddsfaktorn från ett liv i utanförskap. Om barn går ut nian med behörighet att söka till gymnasiet halveras riskerna för utanförskap i vuxen ålder.

Undersökningar har visat att skolframgång är en viktig skyddande faktor i barnets liv. För placerade barn är avbruten skolgång eller svaga betyg riskfaktorer som försämrar livskvaliteten när barnet blir vuxet. Att barnet får positiva erfarenheter från skolan och skaffar sig en utbildning och arbete är särskilt viktigt med tanke på framtiden. Ett tätt samarbete mellan många olika parter stöder

²⁴ FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Finland, 2011.

<https://um.fi/documents/35732/0/CRC+C+FIN4+CO+svenska.pdf/7312d55e-0180-acf4-c4b0-88674fd38c76?t=1553604467815>

²⁵ www.skolfam.se

²⁶ *Challenging intellectual, behavioral and educational prerequisites for interventions aimed at school aged children in foster care. A compilation of Swedish test results* av Rikard Tordön, Marie Bladh, Carl Göran Svedin och Gunilla Sydsjö.

barnet. För ytterligare information hänvisar vi till informationshäftet "Om placerade barns skolgång"²⁷.

I sammanhang som undervisning och skolgång har placerade barn ett tredelat föräldraskap (föräldrar/vårdnadshavare-socialarbetaren –familjevårdare). Det mångprofessionella stödet bör planeras och följas upp genom samarbete mellan föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorg om barnet (ett familjehem eller en institution) samt de myndigheter som berörs. Socialarbetaren är omhändertagna barns juridiska företrädare när beslut fattas om pedagogiska ärenden. Detta gäller särskilt beslut av förvaltningsrättslig karaktär som inte kan delegeras till familjevårdare, till exempel beslut om särskilt stöd.

I det andra stycket står det att: "Skolans huvudman ska reservera tillräckliga medel för att säkerställa att skolan har nödvändiga resurser och att personalen har goda kunskaper om de vanligaste förekommande inlärningsvårigheterna och funktionsvariationerna hos elever." Rädda Barnen undrar vad som avses med de "de vanligaste förekommande" inlärningsvårighet eller funktionsnedsättning? Vi rekommenderar att det skrivs istället att: "Skolans huvudman ska reservera tillräckliga medel för att säkerställa att skolan har nödvändiga resurser och att personalen ska skaffa sig goda kunskaper och fortbilda sig kontinuerligt om inlärningsvårigheterna och funktionsvariationerna hos elever."

6.7. Undervisning i särskilda situationer

Rädda Barnen anser att möjliggörandet av distansundervisning och stöd för de elever som är allvarligt sjuka eller befinner sig i en svår livssituation är väldigt viktigt.

7. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

7.1. Handlingsplan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder

I det första stycket står det att: "Skolan ska utarbeta en handlingsplan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. (...) Planen kan bifogas i skolans trygghetsplan och ska finnas tillgänglig på skolans eller kommunens hemsida." Rädda Barnen vill att det tydliggörs i texten att skolan måste säkerställa att alla elever känner till handlingsplanen och de disciplinära åtgärder som nämns i lagen som får användas i skolan och när får de användas. Det räcker inte enbart med att informationen ska finnas tillgänglig på skolans eller kommunens hemsida.

I det andra stycket står det att "Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma för alla elever, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet." Rädda Barnen vill påminna om vikten av utbildning i jämställdhetsfrågor och normkritik för att synliggöra könsnormer i skolan och gällande disciplinära åtgärder. Deltagarna på Rädda Barnens ungdomskaffe om läroplanen upplevde att tjejer och killarna bemöttes på olika sätt i grundskolan i fall de gjorde något fel. Ungdomarna vill ha en tydlig trappa med exempel på vad som har hänt och vad det får för konsekvenser.

²⁷ Se särskilt s 14 för ansvarsfördelning: http://sijoitettulapsikoulussa.fi/wp-content/uploads/2016/05/sisukas_pieni-opas_RU_pesapuu_web.pdf

I det andra stycket står det också att "De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen." och även Högsta domstolen betonar att proportionalitetsprincipen har stor betydelse när behovet av maktmedel övervägs i den enskilda situationen²⁸. Rädda Barnen rekommenderar att detta betonar ytterligare i texten.

I andra stycket står det också att: "Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven." Rädda Barnen vill påminna om att enligt artikel 28.2. i barnkonventionen ska Åland "vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention." Rädda Barnen rekommenderar att det tilläggs här att: "Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven och måste alltid användas på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga rättigheter och i överensstämmelse med barnkonventionen".

Rädda Barnen vill att det tydliggörs att i planen ska det finnas också en tydlig beskrivning av stödåtgärder för elever som gör fel. Alla barn, också de som mobbar eller trakasserar har rätt till stöd. Trakasserier åtgärdas ofta med hjälp av medling, straff eller andra disciplinära konsekvenser. Elever som Rädda Barnens verksamhet Barnens internet möter säger att barn som mobbar eller trakasserar mår dåligt och behöver stöd.

7.2. Fostrande samtal

Rädda Barnen vill se tydligare skrivningar om vad är skillnaden och var går gränsen mellan ett samtal där skolpersonal pratar med eleven och reder ut händelser och när blir det ett fostrande samtal som behöver dokumenteras.

I det andra stycket står det att: "Vårdnadshavaren ska ges tillfälle att delta i samtalet eller i en del av det om detta anses behövligt." Rädda Barnen rekommenderar att det tydliggörs vem som ska bedöma om det anses behövligt att en vårdnadshavare ska ges tillfälle att delta i samtalet. Är det vårdnadshavaren, läraren, rektor eller eleven själv?

7.3.1 Utvisning av elev

I det andra stycket står det att: "Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter att hen blivit tillsagd att avlägsna sig. Rektorn eller en lärare beslutar hur tillsynen ska ordnas." Rädda Barnen vill se tydligare skrivningar om hur det ska ordnas i praktiken.

7.4.1 Rätt att granska elevens saker

I det andra stycket står det att: "Om en sådan åtgärd görs ska eleven alltid meddelas orsaken och granskningen får endast utföras av en person som är av samma kön som eleven. Granskningen ska ske diskret och inte skada elevens personliga integritet i större omfattning än nödvändigt."

Rädda Barnen betonar att när det handlar om bestämmelser som inkräktar på individernas rätt till integritet och privatliv så behövs tydlig vägledning om hur bestämmelserna ska tillämpas praktiskt. Vi vill se mycket tydligare skrivningar om hur granskningen ska ske så att den inte skadar elevens rätt till integritet.

I LL om barnomsorg och grundskola del 3 kap 14 § 78 står det att "Vid granskningen av elevens kläder ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal

²⁸ <https://korkeinoikeus.fi/sv/index/lausunnot/opinion/1579854438112.html>

närvara. På elevens begäran ska en person som hör till skolans personal och som eleven utser närvara vid granskningen av elevens kläder om denna person är tillgänglig." Skolan och den som utför granskningen har en skyldighet att säkerställa att eleven vet om rätten att utse en person som hör till skolans personal närvara vid granskningen och Rädda Barnen vill se tydliga skrivningar om detta.

8. Bedömning och utvärdering

8.3Handledning

I det första stycket står att "Det är alla lärares uppgift att handleda eleven i skolgången och i studierna i olika läroämnena." Rädda Barnen välkomnar skrivningen och hela kapitlet. I det andra stycket kommer problematiken när man går över till andra stadiet in. Hur skall vi säkra att det finns lämplig studieplats åt alla? (Det är inte den här läroplanens problem, men dock ett problem på Åland)

8.4. Elevbedömning och betyg

Enligt deltagare i Rädda Barnens ungdomskaffe om läroplanen är det viktigt att bedömning görs bredare, så att det blir mer rättvist för alla, med tanke på att eleverna kanske inte kan visa på provsituationen allt de har kunnat innan. Det är också viktigt att alla får utvecklas på sitt sätt och att bedömningen av aktiviteten är rättvist, till exempel för personer som är blyga och vågar inte säga mycket.

Övriga kommentarer

Klagomål

Vid alla inrättningar för barn, till exempel skolor och förskolor, ska barn ha möjlighet att tala med en ombudsman eller person med liknande uppgifter, för att kunna lämna klagomål. Barn ska få veta vilka dessa personer är och hur man får tag i dem.²⁹

Rädda Barnen ser ett tydligt behov att det finns skrivningar i läroplanen om hur skolan informerar elever och deras familjer om deras rätt och processen att lämna klagomål om något inte är rätt.

Information om barns rättigheter i skolan

Den nordiska barnresolutionen:

"Den nationella läroplanen omfattar barns rättigheter, och särskilt barnkonventionen, på alla nivåer från första klass i grundskolan."

"För att se till att vi barn blir fullt engagerade bör olika undervisningsmetoder och diskussioner användas i skolan vid utbildning om barns rättigheter. Temaveckor, valfria ämnen eller månadsvisa lektioner med olika infallsvinklar kan tillämpas för intensivundervisning om barns rättigheter. I skolor kan också information om rättigheter finnas synlig i det sammanhang de är aktuella, till exempel information om hälsa i kafeterian."

²⁹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12: Barnets rätt att bli hörd
https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/ak12_2019.pdf

Bilaga 1: Ungdomars rekommendationer för utkast på den nya läroplanen för grundskolan på Åland

Ålands landskapsregering

katarina.halme-wiklund@regeringen.ax

Referens

ÅLR 2020/619

Datum

29 maj 2020

Ärende: Kommentarer för utkast på den nya läroplanen för grundskolan på Åland

I januari 2020 reste vi, tio åländska ungdomar i åldern 12–17 år från stad, landsbygd och skärgård till Köpenhamn för att delta i nordiskt barnforum, tillsammans med totalt ca 60–70 ungdomar från de övriga nordiska länderna och autonomierna. Under hösten arbetade vi tillsammans med de andra nordiska ungdomarna fram [en gemensam nordisk barnresolution](#). Den omfattar rekommendationer till nordiska beslutsfattare inom familj, skola, fritid och samhälle. Ungdomarna som var med i den åländska delegationen var: Julia Strand, Isabelle Slotte, Elvira Engblom, Samuel Dreyer, Alma Ölander, Gabriel Strand, Fia Metsola, Moalie Fagerlund, Julia Valkeapää, Oliver Ekholm.

Våra rekommendationer nedan fokuserar på skolan och läroplanen. Vi uppmanar alla beslutsfattare att stödja förverkligandet av våra rekommendationer.

Vi vill se till att alla vi barn och ungdomar i Norden är medvetna om våra rättigheter.

Vi tycker detta är viktigt, eftersom endast då kan vi förstå och identifiera situationer där våra rättigheter kränks och agera för att förhindra att detta händer. Barns rättigheter finns för att stärka och skydda barn. Genom medvetenhet om våra rättigheter kan vi uppnå eget välbefinnande, livskvalitet, respekt för andras rättigheter och förmåga att delta i beslut som påverkar våra liv.

Vi rekommenderar att:

- Den nationella läroplanen omfattar barns rättigheter, och särskilt barnkonventionen, på alla nivåer från första klass i grundskolan.
- För att se till att vi barn blir fullt engagerade bör olika undervisningsmetoder och diskussioner användas i skolan vid utbildning om barns rättigheter. Tema-veckor, valfria ämnen eller månadsvisa lektioner med olika infallsvinklar kan tillämpas för intensivundervisning om barns rättigheter. I skolor kan också information om rättigheter finnas synlig i det sammanhang de är aktuella, till exempel information om hälsa i kafeterian.

Vi vill se till att alla barns och ungdomars röster i Norden hörs, och att de på ett meningsfullt sätt är involverade i alla frågor som rör dem.

Vi tycker detta är viktigt eftersom det är vi barn som är experterna, medan vuxna och beslutsfattare

inte vet hur det är att vara barn i dag. När våra röster hörs känner vi att vi kan påverka våra egna frågor och det ger oss möjlighet att göra skillnad i våra egna och andra barns liv.

Vi rekommenderar att:

- Elevråd är obligatoriska i alla allmänna skolor och säkerställer att vi barn är inkluderade i beslut. Nödvändig tid och ekonomiska resurser görs tillgängliga så att lärare kan stödja och råda oss när vi organiserar och håller elevråd. Före ett elevrådsmöte bör procedurer fastställas så att klasslärare och studentrepresen- tanter diskuterar dagordningen för det kommande elevrådsmötet med alla barn och ser till att hänsyn tas till alla barns bidrag.
- Arbete för att inkludera barn med funktionsnedsättning i skolan. Arbete för att inkludera barn med psykiska ohälsa i det sociala livet och samhällslivet genom effektiva system och stöd från kliniska psykologer.
- Politiker besöker våra skolor och föreningar där barnen tillbringar sin tid. När de är på besök kan de fråga barnen vad de tycker om och behöver. Om politikerna inte kan besöka våra skolor kan de skicka frågeformulär till oss och fråga om våra synpunkter på det sättet istället.

Vi vill se till att alla barn och ungdomar i Norden blir en värdefull del av samhället, så att vi gemensamt kan råda bot på eller förebygga olycka och ensamhet.

Vi tycker att detta är viktigt, eftersom det kan ha långvariga negativa konsekvenser för oss att vara exkluderade från samhället. Att vara inkluderade ger oss å andra sidan en känsla av närhet, vänskap och att vi är viktiga och uppskattade. Att betrakta och behandla barn som en värdefull del av samhället kommer också att stärka vårt samhällsengagemang och motivera oss att göra bra saker för andra och för samhället.

Vi rekommenderar att:

- I skolan behöver barn och lärare prata mer om mobbning och hitta sätt att förhindra den.
- Medvetenheten om psykisk ohälsa bör vara större för att förhindra stigmatisering i samhället. Medvetenhet om psykisk ohälsa bör ingå i den nationella läroplanen och det bör bli lättare och normalt för barn att få hjälp att hantera problem med psykisk ohälsa.
- I skolan har varje barn en trygg vuxen att prata med.
- Lärare bör, med respekt för barnets rätt till integritet, stödja ett barn som kommer tillbaka till skolan efter frånvaro på grund av personliga problem och förändringar i livet. Innan barnet kommer tillbaka bör läraren ha ett samtal med barnet för att inkludera barnet i beslutsprocessen om vad som ska delas med klasskamraterna och hur läraren kan uppmuntra klasskamraterna att vara vänliga och inkluderande efter barnets återkomst.
- Det är viktigt för oss att skolsköterskor är tillgängliga varje dag i veckan på alla skolor, och att vi alla har möjlighet att besöka en skolpsykolog eller kurator på skolan, om vi känner att vi vill. Detta bör göras tillgängligt, även vad gäller kostnader, eftersom många familjer inte har ekonomiska medel att hjälpa sina barn.